

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S. R. P., s.r.o.**, so sídlom v B., zastúpenej Mgr. M. V., advokátom so sídlom V., proti žalovanému **JUDr. A. B.**, bývajúcemu v B., zastúpenému H., K. & P., s.r.o., so sídlom v B., v mene ktorej vykonáva advokáciu ako konateľ advokát Mgr. P. K., **o zaplatenie 54 849,57 EUR (1 652 398,-- Sk) s prísl.**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 21 C 60/2006, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. novembra 2008 sp.zn. 14 Co 222/2008 v spojení s opravným uznesením z 27. januára 2009 sp.zn. 14 Co 222/2008 rozhodol

t a k t o :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. novembra 2008 sp.zn. 14 Co 222/2008 v spojení s opravným uznesením z 27. januára 2009 sp.zn. 14 Co 222/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava I 29. júna 2006 sa žalobkyňa domáhala voči žalovanému ako jej bývalému konateľovi zaplatenia sumy 1 652 398,-- Sk (54 849,57 EUR) s prísl., predstavujúcej náhradu škody spôsobenej žalovaným porušením povinností vyplývajúcich pre neho z ustanovenia § 135a ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb.- Obchodného zákonníka - v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“), v zmysle ktorého konatelia sú povinní vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti, pričom nesmú uprednostňovať svoje záujmy. Uviedla, že dňa X. mal uzavrieť žalovaný v jej mene ako konateľ zmluvu o poskytovaní právnych služieb so sebou samým ako s advokátom, na základe ktorej mal vykonávať správu dlhodobého hmotného majetku spoločnosti. Na základe tejto zmluvy mu bola vyplatená odmena, za ktorú však žalobkyňa neobdržala žiadnu protihodnotu, pretože žalovaný ako konateľ bol povinný

vykonávať správu jej majetku v rámci svojej pôsobnosti. V priebehu konania žiadala uplatnený nárok priznať aj ako nárok z bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo žalovanému plnením z neplatnej zmluvy o poskytovaní právnych služieb. Neplatnosť zmluvy odôvodnila tým, že obchádza zákon (keďže nebola schválená valným zhromaždením) a je aj v rozpore s dobrými mravmi.

Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo 4. marca 2008 č.k. 21 C 60/06-178 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 1 652 398,-- Sk a náhradu trov konania 214 797,-- Sk (7 129,95 EUR), to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku žalobu zamietol. Zároveň rozhodol o povinnosti žalovaného zaplatiť náhradu trov štátu 39 510,-- Sk (1 311,49 EUR). Uplatnený nárok posúdil ako nárok z bezdôvodného obohatenia, ku ktorému došlo na strane žalovaného plnením z neplatného právneho úkonu. Zmluvu o poskytovaní právnych služieb, na základe ktorej žalovaný získal odmenu vo výške 1 652 398,-- Sk, považoval za absolútne neplatný právny úkon jednak z dôvodu, že výšku odmeny dohodnutú v tejto zmluve neschválilo valné zhromaždenie, a jednak preto, že odporuje zákonu o advokácii, pretože žalovaný mohol takúto zmluvu uzavrieť len ak by nebol zapísaný v obchodnom registri ako konateľ.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací na odvolanie žalovaného rozsudkom z 18. novembra 2008 sp.zn. 14 Co 222/2008 v spojení s opravným uznesením z 27. januára 2009 sp.zn. 14 Co 222/2008 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutom vyhovujúcim výroku vo veci samej a súvisiacich výrokoch o trovách konania potvrdil. Zároveň rozhodol o trovách odvolacieho konania a osobitným výrokom vyslovil prípustnosť dovolania proti svojmu rozsudku. Prvostupňový rozsudok považoval za vecne správny, aj keď čiastočne z iných, než v ňom uvedených dôvodov. Uplatnený nárok posúdil rovnako ako prvostupňový súd, t.j. ako nárok z bezdôvodného obohatenia vzniklého v dôsledku neplatného právneho úkonu, no za príčinu neplatnosti zmluvy o poskytovaní právnych služieb považoval inú skutočnosť, než z ktorej vychádzal súd prvého stupňa. Na rozdiel od tohto súdu vyslovil názor, že sporná zmluva nie je neplatná z dôvodu, že odmena žalovaného ako advokáta nebola schválená valným zhromaždením (pretože valné zhromaždenie schvaľuje odmenu konateľom a nie advokátom), a že je v rozpore so zákonom o advokácii (pretože zákon o advokácii výkon advokácie a súčasne výkon funkcie konateľa nevyklučuje), ale je neplatná pre rozpor s dobrými mravmi. Za takýto rozpor označil skutočnosť, že žalovaný ako konateľ zneužil svoje postavenie, keď sám so sebou uzavrel

zmluvu o právnej pomoci, na základe ktorej si priznal odmenu niekoľkonásobne prevyšujúcu jeho konateľskú odmenu. Pripustenie dovolania odôvodnil otázkami zásadného právneho významu, za ktoré považoval otázky, či zmluva o poskytovaní právnych služieb, ktorú uzavrie konateľ spoločnosti v jej mene sám so sebou ako s advokátom je absolútne neplatným právnym úkonom z dôvodu, že výšku odmeny advokáta neschválilo valné zhromaždenie, alebo je neplatným právnym úkonom z dôvodu, že je v rozpore so zákonom o advokácii pre neprípustnosť konkurencie výkonu advokácie a výkonu konateľskej pôsobnosti.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný. Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom a nesprávnym právnym posúdením veci. Za odňatie možnosti konať pred súdom označil skutočnosť, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa z iného právneho dôvodu, ktorý nebol v prvostupňovom konaní preukázaný ani skutkovo a dôkazne potvrdený, a ku ktorému sa nemal možnosť v odvolacom konaní vyjadriť.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žiadala tento mimoriadny opravný prostriedok ako nedôvodný zamietnuť.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti

(§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Existenciu väd konania uvedených v § 237 O.s.p. žalovaný tvrdil, a to konkrétne vadu uvedenú pod písm. f/.

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, namietať v opravnom prostriedku správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvého stupňa, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a pod.).

Podľa názoru dovolacieho súdu konanie pred odvolacím súdom je takouto vadou vyplývajúcou z uvedeného ustanovenia postihnuté. Odvolací súd totiž potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa o priznaní uplatneného nároku vychádzajúc z iného právneho posúdenia otázky podstatnej pre rozhodnutie, a to otázky neplatnosti zmluvy. Zmluvu totiž považoval za neplatnú z celkom iného dôvodu, než boli dôvody ustálené súdom prvého stupňa, a to bez toho, aby umožnil žalovanému vyjadriť sa k možnosti takéhoto iného právneho posúdenia veci v tejto otázke. Odvolací súd bol síce oprávnený potvrdiť rozsudok súdu prvého stupňa, ak bol vo výroku vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.), no zároveň, ak bol toho názoru, že na vec sa vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité (§ 39 Obč. zákonníka) a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, bol povinný vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p.). Tým, že odvolací súd takto nepostupoval, odňal žalovanému možnosť konať pred súdom.

Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, znamenajúce porušenie práva na spravodlivý proces, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť, dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Nesprávnosť postupu odvolacieho súdu sa prejavila aj v tom, že pripustil dovolanie (ktoré mohol podať len žalovaný ako neúspešný účastník odvolacieho konania) na riešenie otázok, ktoré riešil v súlade s názorom žalovaného a v jeho prospech. Žalovaný tak v podanom dovolaní s otázkami, pre ktoré bolo pripustené dovolanie, nepolemizoval, ale vyčítal odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie veci v otázke, pre ktorú dovolanie pripustené nebolo. Napriek tomu len pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že riešenie právnych otázok (pre ktoré bolo pripustené dovolanie) odvolacím súdom považuje za správne a stotožňuje sa aj s odôvodnením jeho právnych záverov v tejto časti, na ktoré zároveň poukazuje.

Za účelom efektivity ďalšieho súdneho konania považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že treba rozlišovať medzi právnym vzťahom obchodnej spoločnosti k jej konateľovi, ktorého vznik sa riadi príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka a je teda vzťahom obchodnoprávnym a právnym vzťahom založeným zmluvou o poskytovaní právnych služieb, ktorý je vzťahom občianskoprávnym. Aj keď nárok na náhradu škody spôsobenej porušením povinností konateľa má základ v obchodnoprávnom vzťahu, zatiaľ čo nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnený ako nárok na vrátenie plnenia z neplatnej zmluvy o poskytovaní právnych služieb advokátom má základ v občianskoprávnom vzťahu, môže byť pre posúdenie jedného i druhého právneho dôvodu uplatneného nároku významné riešenie otázky konania konateľa v rozpore (strete) záujmov. V prejednávanej veci bola táto otázka relevantná vzhľadom na okolnosť, že zmluvu o poskytovaní právnych služieb podpísal žalovaný jednak ako štatutárny orgán jednej zmluvnej strany - žalobkyne - a jednak ako druhá zmluvná strana (teda uzavrel ju so „svojou“ obchodnou spoločnosťou).

V prípadoch zastúpenia konanie v rozpore záujmov upravuje ustanovenie § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého zastupovať iného nemôže ten, koho záujmy sú v rozpore so záujmami zastúpeného. Občiansky zákonník konanie zástupcu v rozpore záujmov výslovne zakazuje. Porušenie tohto zákazu má za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Aj keď štatutárny orgán právnickej osoby nie je jej zástupcom (konanie štatutárneho orgánu je konaním samotnej právnickej osoby), uvedené ustanovenie Občianskeho zákonníka je podľa názoru odvolacieho súdu analogicky použiteľné aj v prípadoch, v ktorých záujmy štatutárneho orgánu právnickej osoby sú v rozpore so záujmami tejto právnickej osoby. Použitie analógie však prichádza do úvahy len vtedy, ak rozpor záujmov nerieši špeciálna právna úprava. Takýmto špeciálnym právnym predpisom

je napr. zákon o advokácii (zákon č. 586/2003 Z.z.), ktorý v ustanovení § 21 písm. b/ ukladá advokátovi povinnosť odmietnuť poskytnutie právnych služieb, ak jeho záujmy sú v rozpore so záujmami osoby, ktorej by sa právne služby mali poskytnúť, pričom v inom ustanovení (§ 26) s porušením povinností v súvislosti s výkonom advokácie spája zodpovednosť advokáta za škodu. Pri strete záujmov konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným je špeciálnym predpisom riešiacim túto otázku Obchodný zákonník a to predovšetkým v ustanovení § 135a ods. 1, v ktorom okrem iného ukladá konateľovi povinnosť vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou, v súlade so záujmami spoločnosti a neuprednostňovať svoje záujmy. V odseku 2 tohto ustanovenia spája s porušením uvedenej povinnosti zodpovednosť konateľa za škodu.

V prípadoch, v ktorých konateľ ako štatutárny orgán spoločnosti s ručením obmedzeným uzatvára zmluvu so „svojou“ obchodnou spoločnosťou, je však potrebné v prvom rade riešiť otázku, či vôbec ide o stret záujmov. Obchodný zákonník totiž napr. v ustanovení § 132 ods. 2 výslovne počíta so situáciou, keď konateľ (ak je zároveň jediným spoločníkom) uzavrie zmluvu, pri ktorej je druhou zmluvnou stranou on sám. V každom konkrétnom prípade treba vždy skúmať, či nedochádza k stretu záujmov medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom a či tento stret je riešiteľný podľa ustanovení Obchodného zákonníka. Len ak výsledkom tohto skúmania bude záver, že právna úprava Obchodného zákonníka na kolíziu záujmov obchodnej spoločnosti a jej štatutárneho orgánu na konkrétnu situáciu nedopadá, bude prichádzať do úvahy analogické použitie § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Dovolací súd zastáva názor, že pokiaľ zmluvu o poskytovaní právnych služieb uzavrel konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným (vykonávajúci zároveň advokáciu) so „svojou“ obchodnou spoločnosťou a ak vzhľadom na konkrétne okolnosti je daný stret záujmov medzi ním a spoločnosťou (napr. pre nevýhodnosť zmluvy pre spoločnosť), ochrana práv tretích osôb ako aj dôsledky, ktoré s takouto situáciou spája zákon o advokácii, vyžadujú, aby tento stret bol riešený rovnako ako v tomto zákone. To znamená, že v prípade zmluvy o poskytovaní právnych služieb takéto konanie (stret záujmov) treba považovať za porušenie povinností konateľa pri výkone svojej pôsobnosti s následkom jeho zodpovednosti za škodu v zmysle § 135a ods. 2 Obchodného zákonníka.

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2010

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová